

על מצב ענף הרפת בנהלל

הירידה בענף הרפת מוסברת ע"י רוב החברים בחוסר מזון מרוכז, בפרים גרועים או סתם ניוון. על מחסור במספוא גם אין מדברים כמעט, אלא להיפך, מפי רבים אפשר לשמוע: „יש לי ירק בשפע“, או „יש לי מספיק ירק“.

מטרת רשימה זו להוכיח עד כמה רחוקה הנחה זו מהמציאות ומהו המצב למעשה: המספיק הירק, ליתר דיוק — מספוא גם — לרפת ממוצעת בנהלל או לא. להלן כמה הנחות יסוד:

א. לקיום גוף הפרה נדרשות 4 יחידות מזון ליום (השוות בערך ל-40—46 ק"ג ירק לפי הסוג, או 10—12 ק"ג שחת), או 4 ק"ג תערובת משובחת או 4½ ק"ג תערובת המצויה כיום.

ב. מאחר שבשביל קיום הפרה איננו מקבלים הקצבה של מזון מרוכז, הרי שעלינו לייצר מזון זה בירק או בשחת.

ג. לכל ליטר חלב אנו מקבלים הקצבה של 350 גרם מזון מרוכז, אשר ערכם אינו עולה על 0.32 יחידות מזון. בו בזמן שלמעשה אנו זקוקים ל-0.4 יח"מ לליטר. או בניסוח אחר: כמות זו (350 גרם מזון) יכולה לייצר, למעשה, רק 800 גרם חלב ולא 1000. כלומר, אנו חייבים להשלים את החסר במספוא גם.

ד. איננו מקבלים הקצבה של מ"מ ל"הכנת" הפרה במשך 65 יום וכידוע, דרושים לכך בס"ה 195 יח"מ.

לאור הנחות אלו אפשר לסכם:

פרי המניבה 4000 ליטר לשנה, כלומר 14—13 ליטר ליום־חליבה זקוקה:

לקיום גופה ליום	— 4 יח"מ
ל-13—14 ליטר חלב	— 5.5 "
להכנת הפרה להמלטה (ממוצע ליום)	— 0.5 "
סה"כ	— 10.0 יח"מ
אנו מקבלים הקצבה ל-13% ליטר בעלת ערך של	— 4.32 "
יש לספק מתוצרת עצמית	— 5.78 יח"מ

אם ניקח בחשבון שבשביל החלב המשמש לתצרוכת הבית אנו מקבלים רק בעד 20 ליטר לנפש לחדש ולחלב לעגלות ניתן כיסוי ל-250 ליטר בלבד, הרי אפשר לומר שעלינו לספק לכל פרה 6 יחידות מזון ליום מתוצרת המשק. לכיסוי 6 יחידות אלו יש באפשרות משק רגיל לספק יחידה אחת ליום בשחת, כלומר 3 ק"ג ליום או 1 טון לראש לשנה, כולל חציר שייקנה מהחוץ (כ-8 טון ייצור עצמי ו-4 טון קניה). את חמש היחידות הנוספות עלינו לספק במזון ירוק או עסיסי.

מה עלינו לגדל ולייצר כדי לספק את חמש היחידות החסרות? גודל עדר ממוצע במשק בנהלל הוא 7—8 חולבות, ו-7 עגלות; כצרכני מספוא גם, 2 עגלות הן כפרה מבוגרת אחת; 7 עגלות כ-3½ פרות ובסה"כ — 11 ראש מבוגרים, הצורכים בכל יום 55 יח"מ. ובשנה — 20.100 יח"מ, נוסף למזון המרוכז והשחת. לספק כמות זאת — פירושו לגדל מספוא מהגידולים המקובלים בנהלל, בהתאם לטבלה דלקמן:

שטח לראש	הגידול	ס"ה דונם	היבול ל"ד' בטונים	ס"ה"כ יבול בטונים	ק"ג ביח"מ	ס"ה"כ יחידות מזון
1/2 ד'	סלק מספוא לראש	3 1/2	12	44	12	3600
1/2 ד'	תלתן לראש	5 1/2	7	37.5	11	3400
1/2 ד'	אספסת או מרעה לראש	5 1/2	7	37.5	8	4700
1/4 ד'	סתיון לראש	3	10	3	10	3000
3/4 ד'	תירס לראש	8	4	3.2	12	2700
3/4 ד'	פולים, ש"ש, בקיה לראש	7	3	2.1	10	2100
שונות	קליפות, עלי כרובית וכו' לראש	—	5	5	—	500
						20.100

ומה הם למעשה שטחי הגידולים ומהו היצור במשק נהללי רגיל במוצע ? (המספרים לקוחים ממפקדים, והם מתאימים למציאות).

השטח	הגידול	יבול לדונם בטון	ס"ה טונים	י"מ לק"ג	ס"ה יחידות מזון
2 ד'	סלק בהמות	12	24	12	2000
5 ד'	תלתן	7	35	11	3200
4 ד'	אספסת	7	28	8	3500
4 1/2 ד'	סתיון	10	15	10	1500
5 ד'	תירס	4	20	12	1700
5 ד'	שונות וגידולי חורף	3	15	10	1500
שונות	קליפות ועוד	—	5	—	500
בס"ה		—	142	—	12400

גרעון זה של 7700 יחידות מזון או 80 טון ירק לשנה הוא הסיבה העיקרית, ואפשר לומר היחידה ברוב המקרים, לירידה בענף הרפת. יתר הטענות אינן עומדות בפני הבקורת. אמנם אין התמונה אחידה בכל הרפתות; באחדות מהן היא טובה ובאחרות גרועה בהרבה.

ארבעה דרכים לשינוי המצב:

א. צמצום העדר. דרך זו אינה נראית לרוב החברים החושבים שכדאי לגדל עוד מספר „זנבות“ כדי להגדיל את ההכנסה ממכירת פרות. למעשה הם יוצאים בהפסד גלוי לעין בגלל תנובת החלב הירודה ובהפסד סמוי עקב התעברות קשה וכל מיני צרות, שאינן משתקפות, לכאורה, במהלך היום-יומי של הענף.

ב. הגדלת שטחי המספוא. הן על חשבון גידולים אחרים והן ע"י הרחבת שטח השלחין. דרך זו, יכולה לבוא מאליה, אם יבינו החברים שהרחבת השטח והגדלת כמות המים יהיו מיועדים בראש וראשונה לגידולי מספוא.

ג. הגברת יבולי המספוא. כל מי שמכיר את המצב בענף המספוא בנהלל יודע, שישנם משקים המקבלים יבול של 15—30 טון סלק מספוא לשנה, ואחרים אינם אוספים אלא 10—12 טון. רוב החברים טרם למדו שיש לזרוע תירס ירוק למספוא באדמה רטובה ובשורות

מרוחקות, ובכמות זרעים קטנה, והם זורעים בפזזור יד כמות זרעים גדולה, מכסים ביבש ורק אחר כך משקים. שיטה זו מקטינה את היבול, מרבה עשבי־בר ומפחיתה את ערך התירס. אפשר להצביע על דרכים ישירות בטיפול במספוא ועקיפות — טיפול בזבל האורגני, חרישים עמוקים, השקאה וכו', אשר באפשרותן להעלות את היבול. היבולים שצוינו בטבלאות מתאימים לממוצע שבנהלל, אולם יבולים אלה פירושם — בובוז קרקע ומים.

ד. קניית שחת. בעבר היה מחיר יחידת מזון של שחת יקר פי שלוש ממחיר יחידת מזון במספוא מרוכז; היום, כשמחיר שחת בקיה הוא 70 ל"י הטון ומחיר שחת בוטנים הוא 50 ל"י, הרי אין עוד טעם להלחם ולטעון שחסר מזון מרוכז. באותו הכסף אפשר לרכוש מספוא העולה באיכותו מכל הבחינות ואפשר למלא את החסר בשחת ולא דוקא במ"מ. סומנו כאן מספר דרכים לתיקון המצב; נוסף לכך יש להעיר שהנהיה אחר ענפים נוספים, המכניסים יותר לכאורה, אולם גוזלים את מנת המים הדלה ומקצצים בשטחי המספוא המצומצמים בלאו הכי (ענף האווזים וההודים — לרבייה ולבשר — הגיונים במידה ניכרת בירק שנזרע בשביל הפרות). ענפים אלו מסיחים את הדעת ואת תשומת הלב מענף הרפת. ככל שנמעט להתרחב ולתפוס מרובה, וככל שנקדיש יותר תשומת לב למספר ענפים מועט — כן ייטב לנו.

נהלל

ח. ג.

על גידול עגלים לבשר בנהלל

(סיכומים מיום עיון)

מאז התחלת הטיפול בענף זה עד סוף פברואר ש. ז. גודלו בנהלל 220 עגלים. מהם נמצאים כעת בנהלל כ־85 בגיל 1—6 חדשים. יש לציין בדאגה שרמת הטיפול ירדה. בשנה הראשונה יצאו עקב תמותה, שחיטת־אונס או ניוון 4 עגלים מתוך 75, שהם 5%. ובשנה השניה, יצאו כ־20 מתוך 150 — 13%. בשנה הראשונה גידל כל משק עגל אחד או שניים בעת ובעונה אחת; אולם בשנה זו הגיעו חברים עד ל־10 עגלים בבת־אחת, וכפי הנראה אין מגישים את המזון באופן מתאים ובמידה מספיקה, והתוצאה היתה שבמשלוחים האחרונים 90% מהעגלים לא הגיעו למשקל המינימלי, וההפסד היה רב.

סוף הובררה לחברים שיטת חישובי המחירים ותחשיבי ההוצאות וההכנסות. נתברר שעגל המגיע למשקל 180 ק"ג מביא רווח נקי גדול יותר משני עגלים שמשקלם 140 ק"ג כל אחד, כששלושתם בני גיל שווה.

כן הוברר, לדוגמא, שעגל בן 6 חדשים המגיע למשקל 130 ק"ג אינו מכניס כל שכר בעד העבודה ומכסה את ההוצאות במזומן בלבד.

הח' אלכס אילן מבית שערים, שהרצה על נסיונו בגידול עגלים ועל סיכויי הענף בעתיד, התעכב בעיקר על שתי נקודות:

1. הטיפול בעגל בשבועיים הראשונים. א. יש להרעיב עגל בן שבוע המתקבל ממשק אחר במשך 12 שעות מחשש שהושקה יתר על המידה; ב. צריך לתת פשתה מבושלת כתחליף לחלק מהחלב או כתרופה מובהקת נגד שלשול; ג. הכרחי לתת כף שמן־דג או אודווית בכל יום לעגל, עד שיתחיל לאכול ירק, בלי שמן דג אין כל סיכוי להצלחת בגידול, בפרט בעונות הקשות. ויש לתלות את כל אי ההצלחה בעגלים בזמן האחרון בעיקר בחוסר